

мена Турция. Всъщност, преди страстните бойни призови, техният контекст съдържа картини на ужасяващи събития и на зверско насилие. И ако от Търново започват с приветствие към „Знаме“ преди да експонират събитията, от Свищов определят безчовечността на поробителите почти дефинитивно: „Изстреблението на гяурите е една от първите длъжности на [в]секи мюсюлманин. Такава е девизата и на нашите цариградски тирани“²¹.

Настъпващата революционна ситуация, породена от въстанията в Херцеговина и Босна, активизират революционния вестник. Той се изпълва не само с преглед на събития във въстаналите провинции и съответното им отражение в международното политическо пространство. Българската революционна емиграция, чиято трибуна е Ботевото „Знаме“, трябвало да засили своята революционна пропаганда. Начело застава Хр. Ботев, член на БРЦК в Букурещ, който той нарича революционна партия. С тази „партия“, т.е. с БРЦК в Букурещ, обаче нещата съвсем не вървели добре. Емиграцията продължавала да е разделена идейно на фракции с непримирими противоречия. Л. Каравелов окончателно се е оттеглил от революционното дело - напуснал е председателството на БРЦК в Букурещ. Като председател е бил за известно време (от 5/17 май 1872 г. до края на същата година) начело на ВРО, изземвайки стратегическата власт от БРЦК в Българско, респективно от Левски. На дело тази власт се оказва номинативна. Но тя довежда до опасно двувластие във върховното ръководство на ВРО. Фактически е променена политическата стратегия. Относно общата революция чрез въстание - от „Наредата“ - в „Програмата“ на Устава се появява неясната формулировка „революция морална и с оръжие.“ „Святата и чиста република“ е оставена на бъдещето. Другите постулати (от 3-ти до 10-ти) са посветени на съседните страни и народи, на техните национални задачи и адмирации. Българското революционно дело отстъпва. То сякаш се е размило в общославянския или общобалканския контекст. Член 3-ти от Програмата гласи: „Ние българите желаеме да живееме с [в]сичките наши съседи дружествено...“²³ Въпросните постулати са верни сами по себе си. Но те имат малко общо с една Програма на Устав на политически субект като ВРО, обединила националната енергия на българския народ, с оглед на освобождение чрез въстание - масово и повсеместно. Останалият в малцинство на Общото събрание (от 29 април/11 май до 4/16 май 1872 г.) Левски приема този тежък компромис с надежда, че ситуацията ще наложи своите необратими корекции. Запазил непосредственото ръководство на ВРО, той променя и усъвършенства нейните структури, което му позволява да включи повече вътрешни дейци в ръководните звена на места. Той успява да се справи с кризата във върховете на Центъра. За идейно-